

vare atter enkelte Brancher af Arbeidet overbefolkede. Det vilde da være uundgaaeligt, at der atter indtraadte en Arbeidsløshed, og den vilde maaffee blive endnu større end den nuværende. Jeg troer derfor, at det, naar disse uheldige Forhold skulle udjævnes, er uundgaaelig nødvendigt, at der først maa finde en vis Nød, en vis Arbeidsløshed Sted, for at den kan udøve en Tvang, der atter bringer Arbeidsforholdene tilbage i den normale eller naturlige Tilstand. Vi maae erindre, at der ikke, som bemærket, alene er en Mængde fra andre Egne, haade her fra Landet og fra Udlandet, tilstrømmede Arbeidere, men at enkelte Brancher af Arbeide desuden ere blevne befolkede fra andre Brancher. I den Tid f. Ex., da der var stor Anvendelse for Huushaandværkere, have vi seet, at Arbeidere, der hørte til andre Næringsgrene, have hangeret og ere gaaede over i Huushaandværks-Arbeidsklassen; saa længe de kunne faae Arbeide, blive de naturligviis staaende der, og først, naar der indtræder en Nød af en saa betydelig Udstrækning, at de tvinges til at søge Erhverv ad anden Vej, hvor der er Erhverv at erholde, vil Nøden afhjælpes paa en naturlig Maade. Under ganske almindelige Forhold, naar Conjuncturerne gaae frem og tilbage, og naar Arbeidsløsheden og Arbeidsnøden ikke er større, end man i Almindelighed kan forudsætte, at den ved Aarenes Omkiftelse maa blive, mener jeg altsaa, at Staten som oftest Intet vil udrette ved at tage Hensyn til disse Forhold; derimod kan jeg ikke nægte, at der ved enkelte meget pludselige Forandringer eller under ganske eiendommelige Forhold kan være Anledning for Staten til med særlig Interesse at søge at afhjælpe Ulemperne, og jeg troer ogsaa, at det staaer i dens Magt at gjøre det. Jeg kan ikke være enig i, hvad der ved tidligere Vællighed under andre Spørgsmaals Behandling er blevet htrret, nemlig at Staten ikke skulde tage nogetsomhelst Hensyn til slige Forhold, men at den frie Concurrence under alle Omstændigheder var den bedste og eneste rigtige Maade at udjævne dem paa. Den frie Concurrence er et temmelig elastisk Begreb, hvorved man ofte kun aabner en stor Frihed for enkelte Personligheder, medens den derimod affæres for Andre. Betingelserne for Con-

currencen ere ofte saaledes, at kun Besidderne af store Capitaler kunne entrere; men vil man aabne den Fattige fri Concurrence, maae Betingelserne indrettes derefter. Dersom det maa være mig tilladt, af det praktiske Liv at tage et Exempel, for derved at belyse dette, skal jeg berøre, hvorledes en meget stor eller i alt Fald trykkende Arbeidsløshed i en enkelt Deel af Landet for Diebliffet paa en meget nem Maade er bleven afhjulpen. Der var et større technisk Arbeide i Gang; det skulde standses ved Sommerens Ophør for atter at paabegyndes næste Sommer, men da der, deels paa Grund af en ganske usædvanlig Misvært, deels paa Grund af den i en stor Areds i hele Haandværksklassen tilstedeværende Arbeidsløshed, var Sandsynlighed for, at der hele Vinteren igjennem vilde blive stor Nød og Mangel paa Arbeide, blev der givet Ordre til, at Arbeidet ikke maatte standses, men naar Arbeiderne vare beredvillige til, under Vinterens uheldige Arbeidsforhold, at udføre Arbeidet til samme Priis, hvorfor de havde udført det om Sommeren, saa skulde de have fri Afgang dertil. I Begyndelsen var naturligviis Ingen villig dertil, thi da Veiriget blev flettere og Dagene kortere og mørkere, kunde de langtfra opnaae samme Daglon som om Sommeren, men efterhaanden, som Nøden gjorde sig gjældende, indfandt Arbeiderne sig, og Følgen deraf var, at enhver virkelig nødbidende Arbeider der paa Egnen hele Vinteren havde fri Afgang til at kunne erholde Arbeide, skjøndt naturligviis ikke til en saa høi daglig Fortjeneste som under almindelige Forhold. De kunde kun tjene nogle Mark om Dagen, men Nøden var dog i alt Fald derved afhjulpen, og den paagjældende Entreprenør fik Arbeidet udført lige saa billigt, som det vilde kunne være udført under andre Forhold. Paa samme Maade troer jeg ganske vist, at det undertiden stod i Statens Magt, under meget trykkende Arbeidsforhold, at kunne formindste eller afhjælpe Nøden, naar den blot ved Udførelsen af sit Arbeide tog tilstrækkelig Hensyn til samme. Det var det, som Nøgsmanden for Odense Amts Iste Valgkreds (Schovelin) samt et andet æret Folkethingsmedlem og jeg ved Jernbanesagens Behandling tilstogte, idet vi ønskede Arbeidet ved Jernbane-